העם

אגדה הפוכה

הקול הוא קולו של דויד לוי, אך הידיים הן ידי ייגאל הורביץ

באגדה התנ"כית הידועה, יעקוב התחפש לעשיו כדי לרמות את אביו הזקן, יצחק, לפי עצת אמו, ריבקה. יצחק העיוור אמנם הבחין שהקול הוא קולו של יעקוב, אך השתכנע כי הידיים הן ידי עשיו.

ממשלת ישראל מציגה אגדה זו בצורה הפוכה. בבואה לבקש את ברכת הציבור המקופח, היא מדברת אמנם בקולו של דויד לוי, אך ידיה הן ידיו של ייגאל הורביץ — ובאגדה זו עשיו מנצח תמיד.

מדי פעם מכריז הקול הממשלתי על צעדים מרחיקים־לכת, שנועדו להטיל על המתעשרים, אילי ההון השחור וספסרי־הבורסה חלק מן העול לקיום השרותים הסוציאליים במדינה. הדבר תואם את המוסר היהודי („כל ישראל ערבים זה לזה") והעולמי, האומר שעל החזק לעזור לחלש, ועל העשירים לקיים את הזקנים, החולים והיתומים.

כך הודיעה, בשעתו, כי היא מתכוונת לפתוח את הכספות הפרטיות, כדי לשים את ידה על ההון השחור, שנגנב מן הציבור. לשם אותה מטרה החליטה לחייב כל אזרח בישראל להגיש לשילטונות המס הצהרת־הון. לאחר מכן דיברה על מס שיוטל על הרכוש.

כל אלה היו קולות יפים. אך הידיים של מישרד־האוצר לא הגשימו אף אחת מן ההכרזות האלה. כי במישרד־האוצר יש שפע של מומחים המוכנים להוכיח כי צעד כלכלי המפריע לעשירים הוא לרעת המדינה והכלכלה (ראה הנדון).

ברכה לבטלה. השבוע נערך המחזה העתיק מחדש.

הקול היה קולו של דויד לוי. הוא תבע להטיל מס חד־פעמי על בעלי ההכנסות הגבוהות, למימון השרותים הסוציאליים.

מנחם בגין שיחק יפה את תפקידו של יצחק אבינו. הוא נתן את ברכתו להצעת לוי־יעקוב. כל חברי הממשלה מיהרו להסכים עימו.

אולם הידיים נשארו ידיו של עשיו. ייגאל הורביץ ופקידיו אינם חולמים לבצע את ההחלטה, וכבר למחרת היום הודיעו עיתונאי הממסד כי „השרים לא הבינו על מה הם מצביעים."

יחסים מרחביים

מילחמה על החידקל

כששניים רבים, השלישי צוחק. אין זה נכון הפעם

התגובה הראשונה היתה שימחה. שתי מדינות, מן השנואות ביותר בישראל, פתחו במילחמה ביניהן.

אירן של רוח־אללה חומייני ועיראק של סדאם חוסיין הן שתיהן מועמדות על התואר „המדינה האנטי־ישראלית ביותר בעולם". שתיהן קוראות בגלוי להיסול ישראל — זו בשם האיסלאם הלוחם, זו בשם הלאומיות הערבית.

כאשר שתי מדינות כאלה תופסות זו בגרונה של זו, מוכרח היה האזרח הישראלי לחוש שאם כבר צריכה להיות מילחמה — אלה הם שני צדדים אידיאליים.

מילחמה חריגה. גם במקרה מות אחרים בעולם לא עוררה מילחמה זו סימפטיה לאחד משני הצדדים.

מהבחינה הזאת, זוהי מילחמה יוצאת־דופן במחצית השניה של המאה ה־20. המילחמה השיגרתית בימינו היא של באי־כוח — מדינת־חסות של ארצות־הברית בצד ה־אחד, מדינת־חסות של ברית־המועצות ויאט־נאם. כזאת היתה מילחמת הודו־פאקיסתאן. כזאת היתה מילחמת אתיופיה־סומאליה, שבה החליפו מעצמות־העל את בני־החסות שלהם בשעת הסיכסוך.

אין המצב כך במאבק האיראני־עיראקי. איראן היא בת־בריתה טבעית של ארצות־הברית, אך היא מקדשת עליה מילחמה ביגלל תמיכת וושינגטון בשאה המודח ופרשת בני־הערובה. התוצאה: אין חלפים לנשק האמריקאי, שנקנה על־ידי השאה המנוח בהון־עתק מידי אמריקה. ואילו עיראק התרחקה בשנים האחרונות מברית־המועצות והתקרבה למערב.

התוצאה: שתי מעצמות־העל התייחסו למילחמה בזהירות, מבלי להיות מעורבות בה. גם מדינות אזוריות כמו ישראל ומצריים לא יכלו להזדהות עם שום צד.

דם ונפט. אם לא מניע גלובלי, מה גרם למילחמה?

היא אישרה מחדש לקח, ששום אומה בעולם אינה יכולה להתעלם ממנו: חולשה צבאית מזמינה תוקפנות.

זהו לקח מעציב, אך יציב. עיראק תקפה את איראן מפני שהיה נדמה לה שהיא חלשה. הצבא האיראני המפואר — לפחות על גבי הנייר — שהקים השאה התפורר במהפכה. הנשק החליד מחוסר טכנאים וחלפים. הגנרלים הוצאו להורג, ברחו או גורשו. הענק האיראני נראה כמשותק.

יתר על כן, איראן מלאה מתחים פנימיים. הכורדים מצפון, הבלוצ'ים ממיזרח, הערבים ממערב, מוסלמים כולם בעול הממשלה המרכזת בטהראן, שבה שולטת כת של כוהני־דת מטורפים.

סדאם חוסיין סבר כי התפוח הוא רקוב, ודי בניענוע חזק כדי שיפול מן העץ.

מבחינה עיראקית, היו לו סיבות רבות לכך. ניצחון צבאי על מדינה לא־ערבית יכול להפכו למנהיג רב־היוקרה של העולם הערבי, אחרי שקאהיר השנואה גורשה מן המחנה. השתלטות על ערביסתאן (היא חוזיסתאן, בפי האיראנים) תעשירה בנפט, יכולה להפוך את עיראק למדינת־הנפט החשובה ביותר בעולם, אחרי סעודיה, וכימעט שווה לה.

חוץ מזה יש לו טינה. לפני שנים מעטות נאלץ לחתום על חוזה מביש, שבו מסר לשאה האיראני חלק משאט־אל־ערב, שפך הנהרות פרת וחידקל, דמוי־חים, שעליו גאוות עיראק. תמורת זאת ביצע השאה את הבגידה הצינית ביותר בעשור האחרון — בגידתו במרד הכורדי בעיראק. חוסיין ראה את עצמו חופשי לתקן את המעוות, להשתלט על שאט־אל־ערב, ועל מחוזות הסמוכים. הוא גם ביקש לשתק בהזדמנות זו את הכורדים ואת השיעים בארצו. השיעים מהווים את הרוב בעיראק, למרות שהשילטון הוא מוסלמי־סוני.*

נוסח ישראל. הימים הראשונים של המילחמה איכזבו את חוסיין. היה קל לפרסם הודעות־ניצחון מצלצלות, אך קשה לספק להן תוכן של אמת.

פולשים רבים בהיסטוריה סברו שדי בהתקפה על מדינה בעלת שילטון רופף, כדי שהשילטון יפול. התוצאה היא כימעט תמיד הפוכה: מול פני הפולש הזר מתאחדת האומה המותקפת, וגם מתנגדי המישטר מתלכדים סביבו.

ישראל תקפה את מצריים ב־1958 מתוך תיקווה להפיל את גמאל עבד־אל־נאצר. תחת זאת הפכה אותו במשך כמה שנים לגיבור העולם הערבי. הוא צ'רמין לא כרע תחת מהלומות ההפצצות האדירות של ארצות־הברית, אלא הפך גיבור לאומי. יתכן מאוד כי המישטר הכושל של האייתולה חומייני יתאישש דווקא ביגלל המילחמה.

נראה כי גם החשבון הצבאי של חוסיין היה מוטעה. צבא־הייבשה שלו התקדם בקושי, ולא היה מוגל להשיג את הניצחונות המהירים והמוחצים שהוא הכריז עליהם. מילחמת־הבזק נוסח־ישראל לא יצאה לפועל.

גרוע מזה לחוסיין: גם התקפת־הפתע של שדות־התעופה של איראן, נוסח ה־5 ביוני 1967, נכשלה. חיל־האוויר האיראני לא הושמד. להיפך, להפתעת הכל זינקו המטוסים האיראניים והנחיתו מכות חמורות ביותר על עיראק. הם לא ביזבזו את מירצם בתקיפת הצבא הפולש, אלא פתחו במסע שיטתי להשמדת תעשיית־הנפט העיראקית. העיראקים הגיבו באותה שיטה.

כך התנוונה המילחמה והפכה החלפת מהלומות אווירית להשמדת התשתית הכלכלית של שתי המדינות — השתוללות חסרת־רסן של תאוות־הרס לשמה, הרת־אסון לשני הצדדים. בלא תכלית.

שימחה וחרדה. העולם הי־

* להבדיל מסוריה, שבה הרוב הוא סוני, אך השילטון הוא בידי כת שיעית.

שובתות־רעב ריקי ומירי ציפרוט

„כל הבנות הדתיות והמשתמטות — תתגייסנה לצה"ל כמוני!"

מערבי ויפאן עקבו אחרי המאבק בחרדה גוברת. הוא איים על הנפט החיוני לקיומם — הן בארצות־המוצא, איראן ועיראק, הן בדרך משם אל השוק. מיצר הורמוז הצר, שבו עובר רוב הנפט ליפאן ולמערב, הפך נושא לסיוטי־לילה.

גם בישראל גברה החרדה על השימחה־לאיד. היה ברור כי שום טובה אינה יכולה לצמוח לישראל מן המילחמה.

● אם ייפגע הנפט ויעלה מחירו, תסבול ישראל כמו כל שאר הצרכניות.

● אם תנצח עיראק, או אף תצא מן המילחמה ביוקרה מוגברת, יהווה הדבר סכנה ישירה על ישראל. אם תהפוך עיראק הקיצונית מנהיגת העולם הערבי, ייעלמו סיכויי השלום.

● אם תנצח איראן של חומייני, לא תהיה בכך ברכה רבה. אך דבר עדיף, מבחינה ישראלית, על ניצחון עיראק.

● הידוק היחסים הצבאיים בין עיראק וירדן צריך להדאיג, מפני שהדבר יאפשר בעתיד תזוזה מהירה של כוחות עיראקיים אל הירדן, אחרי שעיראק תחלים מן המילחמה.

המורכבות של התמונה בולטת ביחס לסוריה. דמשק היא אוייבת־בנפש של בגדאד. ניצחון עיראקי מאיים על סוריה. לכן תומכת סוריה מתחת לפני השטח, באיראן. אך אם תנצח עיראק ויעלה בידה להשתלט על סוריה, יהווה הדבר סכנה גדולה הרבה יותר.

צה"ל

רעב למען שיוויון

בנות שרות שווה, העימדות לפני גיוסן לצה"ל, ערכו שביתת רעב בכיכר דיזנגוף

„שביתת־רעב למען שירות שווה!" זה היה נוסח השלט שהוצב בכיכר צינה דיזנגוף בתל־אביב שתי הצעירות שישבו לידו, ולצדן שלטי־מחאה נוספים, משכו אר תשומת־לב של העוברים וש בים. היו כאלה שעצרו לרגע וחתמו על העצומה שביזיתן. אחרים הכי עו את הזדהותם.

ריקי ציפרוט ועופרה לוי בנות ה־18 עומדות לפני גיוסן הצבאי שלא כבנות תנועת שרות שווה האחרות, הן החליטו שלא לסרב לגיוס. אך בלי מחאה אי אפשר לכן ערכו בשבוע שעבר שביתת רעב חלקית למשך כמה ימים.

„אילו היינו קבוצה של עשרות בנות, היה כדאי לסרב להתגייס, אמרה ריקי ציפרוט. „פעולה בסדר גודל כזה יכולה לעורר הד ציבורי נרחב כנגד ההפלייה בגיוס בנות לצה"ל. אבל כאשר מדובר בשתיים בלבד, אין לכך טעם. לכן החלטנו על שביתת־רעב הפגנתית לפני הגיוס, כדי שידעו שאנחנו לא שלמות עם המצב."

עניין של קואליציה. במיכתב ששיגרו אל ראש־הממשלה ושר הביטחון, מנחם בגין, כתבו השתיים, בין השאר: „משחר נעורינו התחנכנו — בבית, בבית־הספר ובתנועת־הנוער — באמונה כי במדינת־ישראל שווים כל האזרחים בפני החוק ובפני הכלל. אולם במשך השנים נוכחנו לדעת, ערכים וחינוך חיים בנפרד מפוליטיקה ומשילטון. למדנו להכיר מציאות קשה ועגומה, בה חיי צעירות שאינו מחוייב למלא את החובות המינימליות, הנדרשות מכל יחיד אזרחים — חובה של שירות הצבא.

לשביתתן של השתיים נגד אי־גיוסן לצה"ל של בנות המצדיקות שהן דתיות, הצטרפה גם אחותה של ריקי ציפרוט, מירי, במשך השנים נוכחנו לדעת, ערכים וחינוך חיים בנפרד מפוליטיקה ומשילטון. למדנו להכיר מציאות קשה ועגומה, בה חיי צעירות שאינו מחוייב למלא את החובות המינימליות, הנדרשות מכל יחיד אזרחים — חובה של שירות הצבא.

לשביתתן של השתיים נגד אי־גיוסן לצה"ל של בנות המצדיקות שהן דתיות, הצטרפה גם אחותה של ריקי ציפרוט, מירי, בת ה־21, העומדת לפני שירות־מילואים. היא החליטה לסרב לשרת „אין לכן שום סיכוי לשנות משהו. פלט לעבר הבנות עובר אור „אני מסכים איתכן, אבל כאן שדבר לא יעזור. זה עניין של